

Sygn. akt VI Ca 651/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 września 2016r.

Sąd Okręgowy w Częstochowie VI Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Halina Garus (spr.)

Sędzia: SSO Hanna Morejska

Sędzia: SSO Agnieszka Polak

Protokolant: st. sekr. sąd. Przemysław Cichopek

po rozpoznaniu w dniu 21 września 2016r. w Częstochowie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. B. , U. R. , A. Ś.

przeciwko (...) S.A. w K. Oddziałowi w B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego (...) S.A. w K. Oddziału w B.

od wyroku Sądu Rejonowego w Zawierciu z dnia 31 maja 2016r.

sygn. akt I C 1050/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 i 2 w ten sposób, że:

1. oddała powództwo w całości;
2. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego 2.417 zł (dwa tysiące czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

II. zasądza od strony powodowej na rzecz pozwanego 690 zł (sześćset dziewięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu apelacyjnego.

Sygn. akt VI Ca 651/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31 maja 2016 roku Sąd Rejonowy w Zawierciu zasądził od pozwanego (...) S.A w K. Oddział w B. na rzecz powódki M. B., U. R. i A. Ś. kwoty po 599,30 złotych na rzecz każdej z niech oraz orzekł o kosztach postępowania.

Ustalił, że powódki są obecnie właścicielkami w udziałach po 1/3 działek, położonych w P., oznaczonych numerami: 2005 i 352, co wynika z treści wpisów dokonanych w księdze wieczystej o numerze (...) (k. 274-276 akt). Przy czym działka (...) została przyznana powódkom w wyniku scalenia, w zamian za działkę o numerze (...). Sąd ustalił, że działka o numerze (...), położona w P. była uprzednio w posiadaniu J. - S. Ś. - męża powódki A. Ś. i ojca M. B. i U. R.. Z akt Sądu

Rejonowego w Olkuszu o Sygn. I Ns (...) wynika, że powódki są spadkobierczyniami J. Ś. syna J. w udziałach po 1/3. W toku postępowania w sprawie o Sygn. I Ns(...) stwierdzono, że prawo własności działki (...) nabyły w trybie zasiedzenia z dniem 2.01.1985r. powódki – postanowienie tut. Sądu z dnia 14.12.2011r., sprostowane postanowieniem z dnia 23.09.2015r. Działka ta była objęta postępowaniem scaleniowym i po jego zakończeniu w 2009 r. powódki otrzymały działkę o numerze (...), która jest położona w innym miejscu. Uchwała w sprawie scalenia i podziału nieruchomości na terenie gminy P. weszła w życie w dniu 21.11.2008r. a decyzja w wyniku której powódkom przyznano działkę o numerze (...) uprawomocniła się z dniem 10.11.2009r.. W toku scalenia działka o numerze (...) była przedmiotem wyceny, ale rzeczoznawca nie zajmował się tym, że na tej działce stoją urządzenia elektroenergetyczne i nie obniżył wartości tej działki, co wynika z pisma Burmistrza M. i G. P. z dnia 3.02.2014.

Na działce (...) stał słup linii średniego napięcia, a nad działką (...) przebiega linia średniego napięcia. Są to inne linie i nie zmieniały swojego usytuowania. Urządzenia elektroenergetyczne, a zwłaszcza słupy mogły być ustawione w 1977r. na tych działkach. Od tego czasu stoją te same słupy co obecnie. Bezspornym było, że nad działką o numerze (...) przebiega linia elektroenergetyczna 30 kV relacji P.-W., a nad działką o dawnym numerze (...) przebiega linia elektroenergetyczna (...) K.- PZ P.. Na działce (...), przy granicy tej działki z działką (...) stoi słup z trzema podporami.

Pozwany w odpowiedzi na wniosek i w toku postępowania powoływał się na zarzut zasiedzenia służebności, dotyczącej korzystania przez poprzedników prawnych pozwanego i pozwanego, z urządzeń elektroenergetycznych, znajdujących się na działce (...) i dawnej działce (...). Pozwany jest następcą prawnym przedsiębiorstwa energetycznego, które wybudowało urządzenia elektroenergetyczne na tych działkach i powołał się na dokumenty, szczegółowo opisane w odpowiedzi na wniosek oraz na fakt przeniesienia posiadania tych urządzeń, co wynika z treści decyzji Wojewody (...) z dnia 25.07.2000r. Sąd podniósł że powódki nie kwestionowały treści tych dokumentów, a w piśmie procesowym, złożonym w dniu 2.04.2013r. przyznały, że pozwany jest właścicielem przedmiotowych urządzeń w miejsce swojego poprzednika prawnego .

W celu ustalenia czy nastąpił upływ terminu zasiedzenia służebności, na którą się powoływał pozwany Sąd zobowiązywał pozwanego do wykazania, kiedy przedmiotowe linie energetyczne zostały wybudowane i kiedy włączono je w strukturę przedsiębiorstwa energetycznego. Pozwany powoływał się na protokół z dnia 15.12.1977r. Z treści tego protokołu wynika jedynie , że miały zostać usunięte usterki, wskazane w załączniku do protokołu, którego pozwany nie przedstawił. Wobec powyższego Sąd uznał, że z dniem 31.08.1978r. włączono linie w strukturę przedsiębiorstwa, gdyż w tym dniu był przesyłany prąd tymi liniami i tak to wskazano w odpowiedzi na pozew . Dlatego od tej daty można mówić o początku biegu zasiedzenia służebności dot. posadowienia dwóch linii energetycznych na działkach powódek, zwłaszcza, że powódki tej okoliczności nie kwestionowały .

Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego geodety K. K.. Sporządził on dwa warianty opinii, w stosunku do każdej z działek, w których wskazał szerokość pasa gruntu zajętego przez przedmiotowe linie wraz z pasem gruntu, który zdaniem stron jest konieczny do korzystania z tych linii . Biegły w ustnej opinii uzupełniającej wyjaśnił, że nie ma wiedzy, co do tego, jak szeroki powinien być pas gruntu, który jest niezbędny do korzystania z przedmiotowej służebności i w tym zakresie powinien się wypowiedzieć biegły energetyk . Sporządził opinię zgodnie ze stanowiskiem stron. Powódki domagały się, aby był to pas gruntu, na którym stoją przedmiotowe urządzenia i żeby szerokość tego pasa wynosiła 10 metrów tj. po 5 metrów od osi linii. Pozwany domagał, się aby był to pas gruntu o szerokości 4 metry i jest to pas szerszy aniżeli rzut przewodów na ziemię.

Sąd dopuścił także dowód z opinii biegłego inż. Z. M. (1), celem ustalenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwanego z działki (...) i uprzednio istniejącej działki (...). Biegły przeanalizował przykładowe stawki opłat za dzierżawę gruntów, a następnie je zwaloryzował i wydał opinię, dot. wysokości wynagrodzenia należnego powódkom za korzystanie przez pozwanego z działki o numerze (...) i działki uprzednio oznaczonej jako działka (...) za okres wskazany przez powódki .

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy zważył , co następuje:

Roszczenie wobec pozwanego powódki wywodzą z tytułu własności nieruchomości domagając się odszkodowania za bezumowne korzystanie przez pozwanego z działek o numerach (...). Na rozprawie w dniu 16.08.2013r. powódki sprecyzowały żądanie w ten sposób, że domagały się wynagrodzenia za korzystanie z działki (...) za okres od 2002 r. do 2009 r. a w stosunku do działki (...) za okres 10 lat przed wniesieniem pozwu. Przy czym pozwany zgłosił także zarzut zasiedzenia służebności. Zdaniem Sądu przedmiotowe linie energetyczne, przebiegające nad nieruchomością powódek stanowią trwałe i widoczne urządzenie, o który mowa w treści art. 292 k.c. Niewątpliwie linia energetyczna średniego napięcia i stojący słup energetyczny jest urządzeniem widocznym i trwałym i stanowi ona widoczny znak dla właściciela, o tym, że posiadacz tej służebności w ograniczonym zakresie korzystał i korzysta obecnie z działek powódek i przestrzeni znajdującej się nad tą działką. Zdaniem Sądu posiadanie przedmiotowej linii energetycznej może stanowić podstawę do zasiedzenia jej służebności w trybie art. 292 k.c. o ile zostaną spełnione pozostałe przesłanki dot. zasiedzenia służebności. Pozwany złożył kopię decyzji Wojewody (...) z dnia 25.07.2000r., w której stwierdzono nabycie na rzecz poprzednika prawnego uczestnika, prawo wieczystego użytkowania działki o numerze (...) i stwierdzono nabycie prawa własności budynków i urządzeń znajdujących się na tej działce. Działka ta zgodnie z twierdzeniami pozwanego, jest tzw. nieruchomością władnącą, z którą jest związane posiadanie przedmiotowej linii energetycznej. Zdaniem Sądu datą, od której można mówić o tym, że istniejąca linia energetyczna została włączona w strukturę przedsiębiorstwa państwowego jest data 31.08.1978r. wskazana w odpowiedzi na pozew. Bieg terminu zasiedzenia służebności gruntowej rozpoczyna się od chwili, gdy posiadacz tej służebności przystąpił do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia (Uchwała SN z dnia 21.04.1967 r. III CZP 12/67). Przy ocenie czy w niniejszym postępowaniu mamy do czynienia z posiadaniem w dobrej czy złej wierze decydująca jest chwila objęcia w posiadanie przedmiotu zasiedzenia. Zdaniem Sądu poprzednik prawny powoda decydując o zamontowaniu przewodów energetycznych nad działką powódek był w złej wierze, gdyż nie wykazano, aby uzyskał zgodę ówczesnych właścicieli na zamontowanie słupa i przedmiotowych linii. Wobec powyższego terminem, jaki jest niezbędny, aby w opisanym wyżej stanie faktycznym nastąpiło zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu jest okres 30 lat - art.172 k.c. w brzmieniu obowiązującym w dniu 31. 08.1978r. Tak więc po upływie 30 lat od tej daty jako daty podłączenia linii do prądu i włączenia jej w strukturę przedsiębiorstwa energetycznego można stwierdzić, że nastąpiło zasiedzenie na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego, którego następcą jest pozwany.

Sąd wskazał na orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 26.06.2013r. Sygn. II CSK 626/12 i z dnia 12.12.2008r. Sygn. II CSK 389/08 z których wynika, że istnieje dopuszczalność ustalenia faktu zasiedzenia w innej sprawie niż zasiedzenie oraz, że przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu, możliwe było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa i prawo to wchodziło w skład prowadzonego przez niego przedsiębiorstwa w znaczeniu przedmiotowym. Sąd Najwyższy stwierdził także, że okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie przepisów dot. służebności przesyłu podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności, jeśli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania (Uchwała SN z dnia 22.05.2013r. III CZP 18/13 i wyrok SN z dnia 25.04.2014r. II CSK 433/13). Wobec powyższego z uwagi na fakt, że z dniem 1.09.2008r. tj. po upływie 30 lat licząc od dnia 31.08.1978r. nastąpił upływ terminu wymaganego do zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu i wykazano fakt przeniesienia posiadania i następstwo prawne poprzedników prawnych pozwanego Sąd uznał, że roszczenie powódek jest uzasadnione do dnia 1.09.2008r. na podstawie art. 292 k.c., 348 k.c. w zw. z art. 172 k.c.

Z ustaleń Sądu wynika, że nie nastąpiło przerwanie biegu zasiedzenia przedmiotowej służebności. Powódki przyznały, że w okresie wcześniejszym nie dochodziły roszczeń związanych z przedmiotową linią. Z treści Uchwały Sądu Najwyższego z dnia 20.01.2010 wynika, że dopuszczalne jest żądanie zasądzenia wynagrodzenia z powodu trwałego ograniczenia prawa własności i podstawę do takiego żądania zdaniem Sądu Najwyższego stanowią przepisy art. 224-225 k.c. niezależnie od tego czy się to żądanie połączy się z żądaniem wydania czy wskaże jako samodzielne żądanie.

W ocenie Sądu Rejonowego w przedmiotowej sprawie bezspornym stało się, że w stosunku do powódek lub ich poprzedników nie zostały wydane jakiegokolwiek decyzje administracyjne. Pozwany nie wykazał także, aby

posiadał jakąkolwiek decyzję administracyjną, która skutecznie podważałaby prawo własności powódek. Zgodnie z orzecnictwem SN dopuszczalne jest zasądzenie wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 maja 2005 r. III CK 556/04 LEX nr 221731 po raz kolejny potwierdził, że właścicielom gruntów należy się od przedsiębiorstw wykorzystujących te urządzenia godziwa rekompensata. Z orzecnictwa SN wynika, że dopóki nie dojdzie do ustanowienia trwałego tytułu do korzystania z nieruchomości, dopóty właścicielowi należy się wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z gruntu. Takie roszczenia przedawniają się z upływem 10 lat. Jeśli więc przedsiębiorstwo przesyłowe korzysta z gruntu np. 30 lat, właściciel może żądać wynagrodzenia za ostatnie 10 lat, bo wcześniejsze należności już się przedawniły. Sąd Najwyższy potwierdził to w dość licznych orzeczeniach (np. wyrok z dnia 18 czerwca 2004 r., Sygn. akt. II CK 259/04). W wyroku SN z dnia 18.10.2000 r., sygn. akt V CKN 122/00 (LEX nr 52678), Sąd ocenił, że pozwany jako samoistny posiadacz w złej wierze obowiązany jest do wynagrodzenia za korzystanie z działki za dochodzony okres, na podstawie art. 224 § 2 i art. 225 k.c., których podstawą jest samoistne posiadanie cudzej rzeczy, regulują one bowiem stosunki bezumowne w sytuacji, w której rzecz znalazła się w samoistnym posiadaniu nie właściciela.

Zdaniem Sądu pierwszej instancji roszczenie powódek zgodnie z art. 118 k.c. i art. 123 pkt 1 k.c. i art. 172 k.c. oraz art. 292 k.c. jest uzasadnione co do zasady na podstawie art. 224§2 i art. 225 kc za okres 10 lat od daty wytoczenia pozwu czyli od dnia 22.10.2002r. do dnia 1.09.2008r. kiedy to nastąpił upływ terminu zasiedzenia służebności. Sąd przyjął wyliczenia biegłego Z. M. przy uwzględnieniu szerokości pasa gruntu, wskazanego przez pozwanego. Przy ustaleniu wysokości należnego wynagrodzenia Sąd przyjął wyliczenia biegłego Z. M. zawarte w opinii uzupełniającej z dnia 31.03.2016r. i zasądził na rzecz każdej z powódek kwoty, będące 1/3 częścią wynagrodzenia wyliczonego przez biegłego, za okres od 22.10.2002r. do dnia 1.09.2008r. według wariantu II tej opinii tj. przy uwzględnieniu pasa technologicznego wskazanego przez pozwanego. Oznacza to, że każda z powódek powinna otrzymać wynagrodzenie w kwocie 599,30 zł , będące sumą kwot 243 zł i 356,30 zł (729 zł :3 = 243 zł oraz 1069:3=356,30 zł). Na podstawie art. 481 k.c w zw. z art. 455 k.c. zasądzono od pozwanego na rzecz powódek odsetki ustawowe, wyliczone od dnia 1.01.2013r. Sąd uznał, że z tym dniem pozwany pozostawał w opóźnieniu, gdyż na podstawie dołączonych do pozwu pism Sąd ustalił, że pozwany pomimo otrzymania wezwań do zapłaty z dnia 25.01.2012r., 2.04.2012r. i 9.05.2012. w piśmie z dnia 8.06.2012r. odmówił wypłaty jakiegokolwiek wynagrodzenia. W pozostałym zakresie na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd oddalił powództwo. O kosztach orzeczono na podstawie art.100 kpc.

Pozwany wniósł apelację na wydany w sprawie wyrok w zakresie jego pkt 1 i 2. Orzeczeniu zarzucił naruszenie art. 224 par 2 kc i art. 225 kc poprzez ich niewłaściwą wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na nieuwzględnieniu że funkcją obu wymienionych przepisów jest przyznanie roszczeń uzupełniających właścicielowi nieruchomości które to roszczenia nie przysługują właścicielowi wobec posiadacza , który uzyskał tytuł prawny do korzystania z gruntu na podstawie zasiedzenia także za okres poprzedzający datę zasiedzenia . Naruszenie art. 100 zdanie pierwsze poprzez zastosowanie i błędną wykładnię polegającą na zasądzeniu od pozwanego na rzecz powódek kosztów sądowych , w oparciu o normę nakazującą ich zniesienie lub stosunkowe rozdzielenie . Ponadto naruszenie art. 100 kpc zdanie drugie poprzez jego niezastosowanie i nie obciążenie powódek całością kosztów sądowych wraz z zasądzeniem od nich na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa prawnego. W oparciu o powyższe wniósł o zmianę wyroku poprzez oddalenie powództwa wraz z zasądzeniem kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Apelacja pozwanego okazała się zasadna co skutkowało wydaniem orzeczenia o charakterze reformatoryjnym, a mianowicie oddaleniu powództwa w całości i obciążeniu powódek kosztami zastępstwa procesowego w postępowaniu przez sądem pierwszej instancji oraz kosztami procesu apelacyjnego.

Stwierdzić należy, że w ostatnich latach orzecnictwo dotyczące roszczeń o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z rzeczy za okres sprzed zasiedzenia służebności, w tym przesyłu rozwinęło się i zostało ukształtowane w sposób jednoznaczny. Zgodnie przyjmuje, że upływ terminu zasiedzenia wyłącza możliwość dochodzenia wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości także w okresie jego biegu. Wskazuje się, że choć posiadanie prowadzące do nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie jest tożsame z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez

zasiedzenie własności nieruchomości to przedmiotem zasiedzenia jest prawo na cudzej rzeczy, skutek zasiedzenia w postaci nabycia służebności gruntowej wynika z mocy samego prawa, ma charakter pierwotny i nieodpłatny. Tak więc jeżeli doszło również do zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu czy też wprost służebności przesyłu roszczenie uzupełniające wygasa i nie może być skutecznie dochodzone także w okresie przed zasiedzeniem. Zatem powódki nie mogły skutecznie domagać się zapłaty wynagrodzenia za bezumowne korzystanie przez pozwaną z ich nieruchomości także za okres przed datą nabycia przez zasiedzenie służebności za okres przyjęty przez Sąd pierwszej instancji. Przysługujące im roszczenia uzupełniające bowiem wygasły (post. SN z dnia 15 kwietnia 2011 roku III CZP 7 /11 Lex nr 897712; wyrok z dnia 12 stycznia 2012 roku II Csk 258/11 LEX nr 1125088; wyrok z dnia 10 lipca 2013 roku V CSK 320/12 Lex nr 1391372; wyrok z dnia 19 września 2013 r. I CSK 700/12 Lex1388637; wyrok z dnia 12 lutego 2014 roku IV CNP 28/13 Lex nr 1441192; wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 30 września 2013 roku I ACa 425 lex nr 1381441; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 18 czerwca 2013 roku I ACa 252/13 Lex nr 1335607) Sąd Okręgowy przychylił się do zaprezentowanego wyżej stanowiska.

W konsekwencji uznając za zasadne zarzuty naruszenia wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 225 w zw. z art. 224 par 2 kc na podstawie art 386 par 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił a, o kosztach orzekł zgodnie z art. 98 kpc.